

ታሪካዊ፣ ሰዋሰዋዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ የስነ-አፈታት አቀራረብ

የዚህ ዓይነት የስነ አፈታት አቀራረብ ከሞላ ጎደል ቀደመን “ትርጉም የት ይገኛል” በማለት ከዚህ በፊት ያነሳናቸውን ሦስት አቀራረቦች አቅፎ ይይዛል። አንድን ክፍል ለመተርጎምና ለማብራራት መጀመሪያ ታሪካዊነቱን ወይም ጽሑፉ ሲጻፍ የነበረውን ዓለም በማጥናት ደራሲው በምን ዓይነት ሁኔታና ምን ሊል እንደፈለገ ለማወቅ የሚረዳን መንገድ ሲሆን፤ ቀጥሎ ደግሞ የክፍሉን ሰዋሰዋዊ (Grammer) አወቃቀር በማጥናት ክፍሉ ምን ሊል እንደፈለገ ማብራራት፤ ከዚያም ምን ዓይነት የስነጽሑፍ ይዘት እንዳለው በማወቅ እንደ ስነ ጽሑፉ ይዘት ለመፍታት የሚሞክር አቀራረብ ነው።

I. ታሪካዊ አቀራረቡ - ታሪካዊ ዳራውን እና ባሕሉን ማወቅ

አንድ ጽሑፍ ሁልጊዜም ቢሆን የራሱ የሆነ ታሪካዊ አውድ አለው። ከታሪካዊ ዳራው አፋትቶ ጥቅሱን አሁን ላለው አንባቢዎች እንደተጻፈ ማሰብ ልከኛ አስተሳሰብ አይደለም።

አንድ መጽሐፍ የራሱ የሆኑ ብዙ ዓይነት አውዶች አሉት (አንድን ክፍልም ስናጠና እንዲሁ አውዶች ይኖሩታል)

- 1) መጀመሪያ እዚያው ጽሑፍ ውስጥ የሚገኘው የላይኛውና የታችኛው ክፍል የምንባቡ አውድ ሊሆን ይችላል
- 2) የምናጠናው ክፍል ያለበት ሙሉ መጽሐፉ የክፍላችን አውድ ሊሆን ይችላል
- 3) የተጻፈበት ጊዜና ዘመን ሁኔታውን የሚያስረዱን አውድ ሊሆን ይችላል
- 4) የጊዜው ታሪካዊ ክስተት እና ባሕላዊ ሁኔታም ክፍላችንን ለመተርጎም ጥሩ አውድ ሊሆን ይችላል
- 5) The historical-cultural context sets the broad backdrop in which the Bible events occurred and Bible writings took place, and thus influences the other narrower "contexts" of a given text.

ታሪካዊና ባሕላዊ አውዱን የምናጠናበት ምክንያት

- i. የምናጠናውን ክፍል የበለጠ ሊያብራሩልን ስለሚችሉ ነው
- ii. መጽሐፍ ቅዱሳችንን በበለጠ እርግጠኝነት እንድንረዳው የታሪክ ማስረጃ ስለማናገኝ ነው

ለምሳሌ፡- የፊልሞናን መልዕክት ታሪካዊ ዳራ አስቀምጥ

- 1) ማን ጻፈው?
- 2) ለማን ተጻፈ? ደብዳቤውን ተቀባዩ ማነው? ከጸሐፊው ጋር ምን ቁርኝት አለው?
- 3) ታሪካዊ ዳራውን - ጂኦግራፊያዊ ሁኔታውን፣ ሕጋዊ ጉዳዮችን፣ ኢኮኖሚካዊ ነክ ክስተቶችን፣ እንዲሁም ሃይማኖታዊ አስተሳሰቦችን - መልዕክቱን ለመፍታት ያመቻል የምትሉትን ዘርዘሩ
- 4) ለምን ዓላማ የተጻፈ ይመስልሃል?

የአንድ መጽሐፍ ታሪካዊ ዳራ ስንል እንግዲህ ሊካተቱ የሚችሉቱ ከዚህ ስር ያሉትን ነው። ተማሪው ለመጽሐፉ (ለመልዕክቱ) መፍቻ ይጠቅመኛል ካለ ሊጨምር ይችላል - ነገር ግን ቀድሞ ሌሎች መጽሐፍቶችን ቢያማክር ጥሩ ይሆናል

- 1) ጸሐፊው ማነው? ይህን ከመጽሐፉ ውስጥም አንዳንዴም የውጪ ማስረጃ ጠቅሶ ማቅረብ ያስፈልጋል
- 2) የመጀመሪያ ተደራሲዎች እነማን ናቸው? ከጸሐፊው ጋር ያለቸውን ግንኙነት አብሮ መጥቀስ የበለጠ ጥሩ ነው
- 3) መቼ ተጻፈ? በተጻፈበት ዘመን ከመጽሐፉ መልዕክት ጋር የተገናኘ ታሪካዊ ክስተት ይኖር ይሆን?
- 4) ባሕላዊ ዳራው ምን ይመስል ነበር? (ለምሳሌ፦ ወንድ እንዴት ይታይ ነበር ሴትስ? - ማህበረሰቡ እንዴት ነበር የሚኖረው? ግለኛ ነው ወይስ ማሕበራዊ?... ወዘተ)
- 5) የመጽሐፉ ዋና ዓላማ ምንድነው? መልዕክቱን ወይም መጽሐፉን ደጋግሞ ማንበብ ያስፈልጋል - ተማሪው ቶሎ ሄዶ ከዚህ በፊት የተጻፉትን ሥራዎች ከማንበብ ይልቅ መጽሐፉን ራሱ እንዲያነበው ይመከራል፤ ከዚያም በኋላ ማመሳከር የተሻለ ይሆናል።
- 6) ስነ መለኮታዊ መልዕክቱ ምን ይመስላል ?

አንድን የምናጠናውን ክፍል - ይህ ነገር የዚያ ዘመን ባሕላዊ ብቻ ነው ወይም ይህ ነገር ዘመን ዘለቅ ነው ልንል የምንችለው እንዴት ባለ ሁኔታ ነው?

ለምሳሌ 1ጢሞ 2: 11- 15 የዚያ ዘመን ባሕላዊ ሁኔታ ነው ወይስ ዘመን ዘለቅ መመሪያ ነው? መልስህ ምንም ይሁን ግን ማጥናትና ለሕሊናህም ለምታስተምራቸውም ሰዎች በቂ ማስረጃ ያለው እንዲሆን ታሪካዊና ባሕላዊ ዳራውን ማጥናት ይጠበቅብሃል

ይህንን ክፍል ለማስረዳት አንድ የአዲስ ኪዳን ክፍልን እንመልከት፡ -

በተደጋጋሚ ጥያቄ ከሚነሳባቸው ጥቅሶች አንዱ የ1ኛ ቆሮ. 11፡ 2 – 16 ክፍል ነው። ይህ ክፍል በአንደኛው ክፍለዘመን ባለ ባሕል ውስጥ የሚገኝ ሲኾን አሁን በ21ኛው ክፍለዘመን ለሚኖር ምዕምን አግባብ ያለውን ፍቺ ለማቅረብ የባህል ክፍተትን ማየት ግድ ይለናል።

ተያይዞ የሚነሳው ጥያቄ በዚያ ጊዜ ጸጉርን መሸፈንና ራስን መከናከብ አንድ ነው ወይስ ይለያያል? ጳውሎስ ሊናገር የፈለገው የትኛውን ነው? የኋለኛውን ማለትም ራስን መከናከብ ከኾነ (በቁጥር 4፣ 5 ፣ 6 እና 7 ተጠቁሟልና) ይህንን አሳብ ለመተርጎም የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ አለብን፤ እናም ይህንን የባህል ክፍተት ያለበትን አሳብ በአግባቡ ካወቅን ይህ ክፍል ከዛሬው አድማጭ ጋር የሚገኛንበትን መንገድ ማግኘት እንችላለን።

- 1) በዛሬ ጊዜ በቤተክርስቲያን ውስጥ ራስን መሸፈንና የመገዛት ምልክት ተደርጎ ይወሰዳልን? አዎ ካልን የመገዛት አሳቡና የመገዛት መንገዱ (ምልክቱ) አሁንም ይደገማል ማለት ነው።
- 2) ክፍሉ ከዛሬ ዘመን ሴቶች ጋር ፈጽሞ አይገናኝም? አዎ ከኾነ መልሳችን የመገዛት መንገዱና የመገዛት ምልክቱ ዛሬ ፈጽሞ አይሰራም እያልን ነው።

- 3) የዛሬ ዘመን ሴቶች መገዛታቸውን ለማሳየት ማድረግ ያለባቸው ሻሽ (ራሳቸውን መሸፈኛ) ሳይሆን የሴቶች ባርነት ነው? አዎ ካልን የመገዛት መንገዱ ተመሳሳይነት አለው ነገር ግን መርሁም ከዘመን ዘመን (ከባሕል ባሕል) መሻገር ይችላል።
- 4) የዛሬ ዘመን ሴቶች ቤተክርስቲያን ውስጥ ባርነትም ይሁን ሻሽ ማድረግ የለባቸውም፣ ነገር ግን መገዛት አለባቸው። ይህንን ከመረጥን የመገዛት መንገዱ መሉ ለመሉ ለዛሬ ዘመን ሴቶች የተለየ ነው፤ ወይም መሸፈኛ ማድረግ የመገዛት ምልክት አይደለም፤ ምክንያቱም መሸፈኛው ውስጥ በመኾናቸው መሸፈኛው የባላቸው ምሳሌ ሊኾን አይችልምና። ነገር ግን መገዛት የሚለው መርህ ከዘመን ዘመን ተለላፊ የሚሆን ነው።

#ስለ_ታሪካዊ_ዳራ_ማጠቃለያ

1. ሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፎች አንድ ዓይነትና ወጥ ታሪካዊ ዳራ አይኖራቸውም። ከመጽሐፍ መጽሐፍ ሊለያይ ይችላልና
2. እንዲሁ የጸሐፊውም ሆነ የተጻፈላቸው ሰዎች ጊዜና ባሕል ከመጽሐፍ መጽሐፍ ይለያያል

እነዚህን ነገሮች ለማጥናት መርጃ መሣሪያዎች

- a) የመጽሐፍ ቅዱስ ቃላት መፍቻ - Bible dictionary
 - b) የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፒድያ - International Standard Bible Encyclopaedia
 - c) ኒው ኢንተርናሽናል ባይብል ዲክሽነሪ
- ወዘተ..